

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-48>

УДК 336.63

Момот Т.В., Луб А.І.

Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

ВПЛИВ НА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ МІКРОЕКОНОМІЧНИХ І МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ

Анотація. Ефективне управління у будівництві можливе лише при умові формування своєї цілісної системи, що призначена для вирішення основних задач управління. Саме тому формування системи управління фінансово-економічною безпекою, яку варто розглядати як сукупність взаємоз'язаних елементів, відокремлених від середовища і взаємодіючих з ним як єдине ціле – це необхідна умова життєдіяльності будівельного підприємства у нинішніх економічних умовах. Світова криза на фоні пандемії вносить свої корективи в життєдіяльність будівельних підприємств незалежно від того, велике підприємство чи маленьке – постраждали всі. В таких умовах досить важко правильно приймати управлінські рішення та зводити до мінімуму збитки від ситуації у світі, тому треба знайти саме той важіль, який дасть змогу реагувати та попереджати проблеми в управлінні підприємством. Саме тому варто звернути увагу на цілісне поняття фінансово-економічної безпеки в розрізі впливу на неї мікроекономічних та макроекономічних показників. Важко визначити на даний момент, який саме важливий, але як сумісне поняття воно має суттєвий вплив на формування чіткої стратегії управлінських рішень, які в свою чергу зможуть привести підприємство до банкрутства чи навпаки до розвитку інфраструктури та зросту фінансової незалежності. Побудова чіткої стратегії розвитку, опираючись на аналіз показників макроекономічних та мікроекономічних факторів, та правильна оцінка їх впливу – на даний момент, є основою для вибору керівництвом подальших кроків розвитку. На жаль, держава не має змогу надати фінансову підтримку будівельному сектору, та не проводить політичні реформи, які можуть дати змогу для покращення ситуації та можливого розвитку, навіть в умовах кризи. Саме в таких умовах мають існувати будівельні підприємства та намагатися самостійно знайти вихід з такої ситуації, тому доцільно звернути увагу саме на показники фінансово-економічної безпеки, та зробити все можливе для зменшення впливу зовнішніх факторів. У статті на прикладі публічного акціонерного товариства «Трест Житлобуд-1» була проведена оцінка фінансово-економічної безпеки підприємства за допомогою PEST-аналізу.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, макроекономіка, мікроекономіка, Житлобуд-1, PEST-аналіз.

Momot Tetiana, Lub Andrii

Beketov Kharkiv National University of Municipal Economy

IMPACT ON THE FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF CONSTRUCTION ENTERPRISES OF MICROECONOMIC AND MACROECONOMIC FACTORS

Summary. Effective management at the level of the authorities is not possible if they are able to intelligently form their own unified system, which is recognized for the improvement of the main tasks of management. The very formation of the system of management of financial and economical bakery-free, as well as the combination of the different elements can be seen, In the event of a failure to comply with the provisions of this Law, the Company shall be entitled to the following services: Reinforced media and its interoperable resources as a whole – an indispensable skill for the effective and efficient conduct of the business in the eyes of other economic minds. A global crisis in the wake of the pandemic has made it possible for everyone to make his or her own adjustments in the life of a sustainable enterprise, without neglecting the fact that the great enterprise is small – everyone has compelled. In such minds, it is important to properly take management decisions and to take to my attention every situation in the world, the need to know the importance of the ability to implement and overcome problems in the management of activity. It is also important to instill respect for this by understanding financial and economic baking without baking in the growth of an influx of microeconomic and macroeconomic exhibits. It is important to see at the moment, which is the most important, or it is more understandable that there are investments in the form of clear strategic management decisions, which in their turn can lead to the bankroll, including the development of infrastructure and the growth of financial independence. Encourage a clear strategy of development, based on the analysis of ostentatious macro- and micro-economic factors, and the correct assessment of their investment – at the moment, which is the basis for the selection of next steps in development. Press, the state can not impose financial pidtrimku financial sector, and not to carry out politechnichnyh reforms, which can date the ability to reduce the situation and possible development, to create in the minds of crisis. It is in such minds that one should be able to know about such situations, that one should be able to show respect to the people of financial and economic bakery, and that one should develop all possibilities for the development of new factors. At the statue of the applied promotional partnership "Trest Zhytlobud-1" Boulevard held a financial and economic breakthrough of the company for an additional PEST-analysis.

Keywords: financial and economic security, macroeconomics, microeconomics, Zhytlobud-1, PEST-analysis.

Постановка проблеми. Досягнення ефективного управління будівельним підприємством неможлива без повного розуміння впливу макроекономічних та мікроекономічних

факторів на фінансово-економічну безпеку підприємства. Без цього неможливий подальший розвиток підприємства в умовах фінансової кризи та пандемії. Вчасне реагування та правильні

дії можуть дати змогу втримати підприємство в гарному фінансовому стані навіть в таких тяжких умовах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Категорію фінансово-економічної безпеки загалом та фінансово-економічної безпеки підприємства зокрема досліджували такі зарубіжні та вітчизняні фахівці: З. Матейк, Д. Ламберт, Р. Нолан, Н.В. Зачосова, О.І. Барановський, С.Н. Ілляшенко, О.М. Ляшенко, Г.В. Козаченко, В.Л. Ортинський, О.М. Молодецька, П.Я. Пригуннов, С.Ф. Покропівний та ін. У їх роботах вони висвітлювали суть фінансово-економічної безпеки підприємства, структурували механізм її забезпечення, концептуалізували керування безпекою тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У процесі розвитку ринкових механізмів у економіці та зростання приватного підприємництва, важливим завданням фінансово-економічної науки і практики господарської діяльності підприємств стало забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Мета статті. Виділення факторів найбільшого впливу на фінансово-економічну безпеку підприємства.

Виклад основного матеріалу. В сучасній літературі зустрічаємо багато визначень фінансово-економічної безпеки, однак, немає загальної думки вчених щодо даного питання. Нині у науковій літературі є два шляхи визначень фінансово-економічної безпеки:

- перший базується на загрозах, що невпинно існують та завжди негативно впливають на функціонування підприємства;
- другий – це певний стан економічної системи, що не містить можливих загроз.

Фінансово-економічна безпека компанії – стійкий стан захищеності від негативного впливу внутрішніх та зовнішніх чинників та загроз, що її дестабілізують, за якого забезпечується стабільна реалізація основних завдань діяльності та комерційних інтересів [1].

Головна мета фінансово-економічної безпеки суб'єкту господарювання – забезпечення його сталого і максимально результативного функціонування сьогодні і забезпечення високого потенціалу гнучкого розвитку і зростання в майбутньому. Це досягається шляхом запобігання погроз негативного впливу на фінансово-економічну безпеку підприємства [1].

Стійкий економічний стан підприємства нині та в майбутньому, тобто все, на що спрямовуються зусилля з гарантування економічної безпеки – об'єкт системи фінансово-економічної безпеки підприємства загалом. Варто відмітити, що об'єкти конкретизуються:

- за видами ресурсів: фінансові, організаційні, кадрові, управлінські, інтелектуальні, комунікаційні, інформаційні, матеріальні (товари, майно, техніка) і технологічні);
- за видами діяльності;
- за показниками (фінансово-економічні, виробничі тощо), які планують підвищити для забезпечення підприємства.

Суб'єкти системи фінансово-економічної безпеки підприємства, керуюча підсистема відрізняються більшою складністю, так як до неї вхо-

дять і представники зовнішнього середовища. Відповідно виділяють дві групи суб'єктів системи економічної безпеки підприємства – внутрішні та зовнішні [2].

Зазначимо, що фінансово-економічна безпека підприємства містить наступні складові:

- організація результативного управління підприємством;
- результативність фінансової системи на підприємстві;
- незалежність та стійкість функціонування;
- гарантування безпеки працівників підприємства, збереження їх майна та професійних інтересів;
- вимоглива кадрова політика підприємства;
- забезпечення на підприємстві захисту інформації;
- ефективний механізм правового регулювання, який стосується кожної сфери діяльності підприємства;
- відповідність екологічним стандартам безпеки.

Існує три основні зовнішні джерела загрози підприємству (рис. 1).

До усіх інших зовнішніх загроз можемо віднести нестачу коштів для інвестицій підприємства, рівень інфляції, корупція, законодавча нестабільність, несприятливі умови в макроекономіці (загальна економічна ситуація в державі, війна, криза).

Внутрішні загрози – це ті загрози, що залежать власне від діяльності підприємств. До них можемо віднести наступні [3]:

- низький рівень професійної кваліфікації персоналу;
- дії або бездіяльність робітників, що перешкоджають комерційним інтересам діяльності підприємств;
- нехтування правилами використання технічних засобів;
- недостатнє опрацювання ринку маркетингологами;
- неконкурентна цінова політика;
- підрив іміджу підприємства;
- невизначені стратегії та цілі.

Прикладом нашого дослідження є публічне акціонерне товариство «Трест Житлобуд-1», що зареєстроване за адресою: 61002, Україна, Харківська обл., д/в р-н, м. Харків, вул. Алчевських, буд. 43.

Оцінимо фінансово-економічну безпеку АТ «Трест Житлобуд-1» з оцінки макрозагроз, тобто оцінимо зовнішнє середовище товариства.

Узагальнити фактори зовнішнього середовища, що впливають на фінансово-економічну безпеку АТ «Трест Житлобуд-1» нам допоможе PEST-аналіз [4].

PEST-аналіз макросередовища компаній будівельної галузі – це початкова точка під час формування фінансової стратегії з ціллю уникнути та запобігти загрозам або використати конкурентні переваги компанії для зменшення негативних впливів на функціонування компанії, її гармонійної роботи в макросередовищі.

Проведемо даний аналіз для АТ «Трест Житлобуд-1». Для аналізу були сформовані складові за окремими групами факторів, що, є найбільш значущими (табл. 1).

PEST-аналіз передбачає визначення вагомості окремих складових. Нині, в період бурхливих технологічних, геополітичних змін, проведені соціологічні дослідження серед працівників будівельної галузі Харківського регіону дали наступ-

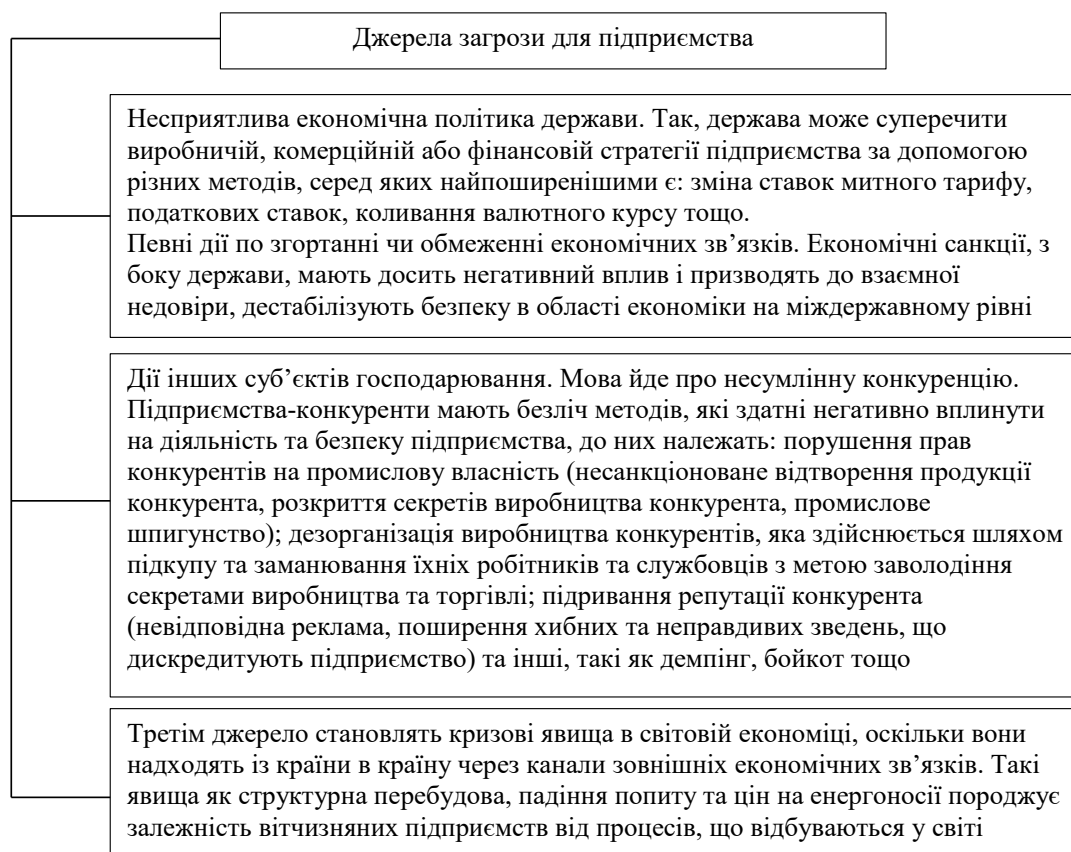

Рис. 1. Основні джерела загрози для підприємства [2]

ні результати: економічні -20%; політичні -55%; соціокультурні +15%; технологічні -10%.

Виділимо фактори найбільшого впливу за даними проведеного PEST-аналізу та розділимо їх на фактори негативного та позитивного впливу (табл. 2).

Відмітимо, що оцінка факторів здійснювалась із використанням шкали відносної важливості

від 3 (сильний позитивний вплив фактору) до -3 (сильний негативний вплив фактору); 0 (нейтральний вплив фактору).

Отже, фінансово-економічна безпека підприємства містить [4]:

– організацію результативного управління підприємством;

Таблиця 1

PEST-аналіз АТ «Трест Житлобуд-1»

Політичні фактори	Вплив фактору	Соціальні фактори	Вплив фактору
1. Бойові дії в Україні	-3	1. Відтік інженерних висококваліфікованих кадрів за кордон	-1
2. Недосконале законодавство	-2	2. Незначна мотивація праці	0
3. Зменшення державного регулювання внаслідок приватизації	+1	3. Соціальні умови праці	+2
4. Законодавчі пільги для мотивації інноваційної діяльності	-3	4. Психологічний клімат в колективі	0
5. Можливості контролю акціонерами управління та господарської діяльності	+2	5. Моральне заохочення працівників	+1
Економічні фактори	Вплив фактору	Технологічні фактори	Вплив фактору
1. Значний рівень інфляції	-3	1. Ресурсозалежність виробництва	-2
2. Високі ставки кредитування у комерційних банків та облікова ставка НБУ	-1	2. Використання інноваційних технологій	+2
3. Платоспроможність споживачів на внутрішньому ринку збуту	-2	3. Існування резервних потужностей	-1
4. Нестабільність курсу національної валюти	-1	4. Відповідність організації виробництва умовам ринкового середовища	-1
5. Високе податкове навантаження	-1		
6. Зростання цін на енергоресурси та сировину	-3		
7. Інвестиційний потенціал	+3		

Виділення факторів найбільшого впливу за даними PEST-аналізу АТ «Трест Житлобуд-1»

Фактори позитивного впливу	Фактори негативного впливу
1. Можливості контролю акціонерами управління та господарської діяльності	1. Бойові дії в Україні
2. Інвестиційний потенціал	2. Недосконале законодавство
3. Соціальні умови праці	3. Відсутність законодавчих пілг для заохочення інноваційної діяльності
4. Використання інноваційних технологій	4. Значний рівень інфляції
	5. Низька платоспроможність споживачів на внутрішньому ринку збуту
	6. Зростання цін на енергоресурси та сировину

– результативність фінансової системи на підприємстві;

- стійкість та незалежність функціонування;
- гарантування безпеки працівників підприємства, збереження їх професійних інтересів та майна;
- вимогливу кадрову політику підприємства;
- дієвий механізм правового регулювання, що стосується усіх сфер діяльності підприємства;
- забезпечення захисту інформації на підприємстві;

– відповідність стандартам екологічної безпеки.

Висновки і пропозиції. Проведений аналіз публічного акціонерного товариства «Трест Житлобуд-1» демонструє ситуацію схожих підприємств галузі в Харківській області. Нажаль на даний момент підприємства змушені існувати в складному становищі, в якому наслідки економічної кризи країни та недосконалої законодавчої бази не дають можливість розвитку будівельної галузі Харкова та України в цілому.

Список літератури:

1. Васильців Т.Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення діяльності. Львів : Арал, 2012. С. 386.
2. Дехтяр Н.А. Стратегії підприємництва. Фінансово-економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення розвитку. Праці зі стратегій економічного розвитку: держава, регіон, підприємство (Україна, Херсон, 17 червня 2015 р.) (Ред. Шапошников К.С.) Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2015. Вип. 2. С. 420.
3. Коваленко В.В. Структура системного управління рівнем економічної безпеки підприємства. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2013. Вип. 85. № 3. С. 5–10. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/141899> (дата звернення: 10.06.2020).
4. Кримчук Н.О. Проблеми та шляхи забезпечення економічної безпеки підприємства. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2018/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1> (дата звернення: 10.06.2020).
5. Моїсєнко І.П., Марченко О.М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства. Львів : Арал, 2011. С. 380.
6. Москаленко Н.В. Фінансовий моніторинг як інструмент економічної безпеки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2009. Вип. 7, № 1. С. 1–7.
7. Подолчак Н.Ю., Краковська В.Я. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. С. 268.
8. Сафронська І.М., Білий Г.С. Методичні підходи до комплексної оцінки фінансового стану підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 1. Вип. 18. С. 65–67.
9. Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 1. С. 98–103.
10. Журавка О.С., Бондаренко Є.К. Теоретичні аспекти формування фінансової безпеки підприємства. *Інноваційна економіка*. 2012 № 4. С. 234–237.
11. Пономаренко О.Є. Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємств. *Економіка розвитку*. 2010. Вип. 53, № 1. С. 77–80.

References:

1. Vasylytsiv, T.G. (2012). Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpriemstv Ukrainy: stratehiya ta mekhanizmy zabezpechennia [Financial and economic security of Ukrainian enterprises: strategy and mechanisms of support]. Lviv: Aral, p. 386.
2. Dekhtyar, N.A. (2015). Stratehii pidpriemstva. Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia [Enterprise Strategy. Financial and economic security of the enterprise: the essence and mechanism of provision]. Proceedings of the Strategies of economic development: state, region, enterprise (Ukraine, Kherson June 17, 2015) (eds. Shaposhnikov K.S.). Kherson: Helvetica Publishing House, vol. 2, p. 420.
3. Kovalenko, V.V. (2018). Struktura systemy upravlinnia zbilshenniam rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [The structure of the management system to increase the level of economic security of the enterprise]. *Visnyk Zhytomirskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu*, vol. 85, no. 3, pp. 5–10. Available at: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/141899> (accessed 10 June 2020).
4. Krymchuk, N.O. (2018). Problemy ta shliakhy zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Problems and ways to ensure the economic security of the enterprise]. Available at: <https://naub.oa.edu.ua/2018/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1> (accessed 10 June 2020).
5. Moiseenko, I.P., & Marchenko, O.M. (2011). Upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva [Management of financial and economic security of the enterprise]. Lviv: Aral, p. 380.

6. Moskalenko, N.V. (2009). Finansovyi monitorynh yak instrument ekonomichnoi bezpeky [Financial monitoring as an instrument of economic security] *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, vol. 7, no. 1, pp. 1–7.
7. Podolchak, N.Yu., & Krakovska, V.Ya. (2014). Orhanizatsiia ta upravlinnia systemoiu finansovo-ekonomichnoi bezpeky [Organization and management of financial and economic security]. Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House, p. 268.
8. Safronskaya, I.M., & Belay, G.S. (2009). Metodychni pidkhody do kompleksnoi otsinky finansovoho stanu pidpriemstva [Methodical approaches to a comprehensive assessment of the financial condition of the enterprise]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 1, no. 18, pp. 65–67.
9. Arefieva, O.V., & Kuzenko, T.B. (2009). Ekonomichni osnovy formuvannia finansovoi skladovoi ekonomichnoi bezpeky [Economic bases of formation of a financial component of economic safety]. *Aktualni problemy ekonomiky*, vol. 1, no. 1, pp. 98–103.
10. Zhuravka, O.S., & Bondarenko, E.K. (2012). Teoretychni aspekty finansovoi bezpeky pidpriemstv [Theoretical aspects of the formation of the system of financial security of the enterprise]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 4, pp. 234–237.
11. Ponomarenko, O.E. (2010). Teoretychni aspekty finansovoi bezpeky pidpriemstv [Theoretical aspects of financial security of enterprises]. *Ekonomika rozvytku*, vol. 53, no. 1, pp. 77–80.